

**МИНИСТАРСТВО ГРАЂЕВИНАРСТВА,
САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРЕ**

Немањина 22-26

11000 Београд

„Јавна расправа о Нацрту закона о изменама и допунама закона о планирању и изградњи“

У Београду, 05.02.2018.

Предмет: Коментари, сугестије и предлози допуна Нацрта закона о изменама и допунама Закона о планирању и изградњи

Поштовани/е,

На основу члана 3. Статута удружења ЖАД, достављамо вам у прописаном року примедбе, коментаре, сугестије и предлоге за предложени текст Закона о изменама и допунама Закона о планирању и изградњи. УО Женског архитектонског друштва ЖАД извршио је анкету и консултације са чланством и партнерским организацијама о Нацрту Закона према текстовима објављиваним на интернет страни Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре. Пратећи јавну расправу и учествујући у дискусијама унутар и између професионалних асоцијација удружење се определило да свој допринос да кроз два дела: кроз коментар и сугестије везане за предлоге чланове од стране Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре (а) и кроз сугестије за унапређења Закона у духу основних начела и циљева око којих је Друштво организовано (б).

Иако се предложене измене ЗПИ не односе на стратешку и суштинску промену система планирања и изградње у Републици Србији, генерално смо става да су поступци припреме нових и измена важећих закона везаних за архитектонску делатност важни по себи, и као део процеса хармонизације са прописима Европске Уније. У том смислу сматрамо корисним укључивање свих професионалних архитектонских асоцијација са искуством у припреми претходних законских предлога, због искуства стеченог кроз учешће у радним групама за израду претходних закона, као и због међународних контаката и изворима сазнања о регулативи ЕУ и земаља у окружењу које су релативно скоро пролазиле процесе хармонизације, а имају сличну законску основу из времена наше заједничке државе. ЖАД окупља архитекткиње из свих сегмената архитектонске делатности у региону

и верујемо да бисмо били добар саговорник и партнер у припремама предлога нових политика, прописа и стратегија у РС.

Сматрамо ову Измену Закона о планирању и изградњи добром приликом да се укључимо и предложимо и нека унапређења у сусрет административном поступку придруживања ЕУ, али и суштинском усаглашавању са глобалним и европских политикама управљања, професионалног и друштвеног усаглашавања, и одлучивања, посебно када су у питању уређење простора, архитектонске и политике урбаног развоја. Да бисмо рационално користили прилику у коментарима ћемо бити конкретни и замолили бисмо, с обзиром на природу коментара, да добијемо макар и сажет одговор, како бисмо своје предлоге и сугестије могли да артикулишемо и упућујемо на одговарајуће адресе и на време.

А. Коментари и сугестије на Нацрта закона о изменама и допунама Закона о планирању и изградњи

Циљ измена ЗПИ уделу скраћивања процедура и уклањања бирократских препрека у остваривању ефикасности система планирања и изградње у Републици подржавано.

У наставку су у складу са захтевом предлагача изнети конкретни коментари и предлози за унапређење појединих чланова нацрта Закона о изменама и допунама Закона о планирању и изградњи.

1. У члану 4. Измене се каже „Израда и доношење планских докумената су од јавног интереса за Републику Србију.“ Сматрамо да је добра прилика да се дода одредница о томе како се утврђује јавни интерес односно став да: **„ће се кроз посебне документе, просторне, урбане и архитектонске политике и стратегије утврђивати приоритети, циљеви, нормативи и механизми контроле јавног интереса.“**

Овим документима би се утврђивали развојни и секторски циљеви у области управљања, уређења простора и изградње, и усклађивали са међународним стандардима, као на пример механизме контроле обезбеђења заштите усаглашено утврђених циљева у различитим областима, методе укључивања јавности у процесе и доношење одлука, успостављање родно осетљивог планирања и архитектонског пројектовања, национални циљеви и индикатори одрживог развоја итд.

2. У делу „1.1. Плански документи, после предложеног става,„... Плански документи се израђују за временски период од најмање 5, а највише 25 година.“ додати нови став који гласи:

„Обавеза је државне и локалних управа да прате спровођење и редовно ревидирају просторне и урбанистичке планове на минимум 5 година од усвајања, уколико због ванредних потреба ревидовање не буде извршено пре истека тог рока.“

3. Везано за чланове 5. и 6. Измене, сматрамо да основни план ЈЛС треба да остане план генералне регулације, са дистрибуцијом намена, јавних садржаја, мрежом објеката и површина друштвеног стандарда, техничке инфраструктуре, генералним правила изградње и уређења простора.

За његово спровођење неопходно је да се **на деловима територије где нема услова да се регулација утврди кроз ПГР, доноси ПДР**, са прецизним, условима за формирање површина јавне намене и правилима уређења и грађења за све. Одлуку о потреби израде ПДРа доноси општина односно град у зависности од конкретних услова и приоритета.

4. У члану 9. Измене, односно Члану 36. Закона немамо предлог за измене.

Овде прилажемо сугестије за следећи корак, припрему **критеријума које треба да испуни предузеће да би се бавило израдом урбанистичких планова, а који ће се утврђивати кроз посебну Уредбу.**

*„За израду урбанистичких планова и стручних послова из области урбанистичког планирања и уређења простора неопходно је да предузеће буде уписано у одговарајући регистар за обављање делатности и има најмање **6** запослених (или уговорно ангажованих сарадника) са стручним резултатима на пословима израде урбанистичке и планске документације, од чега најмање **2** архитекте са лиценцом одговорног урбанисте и најмање **2** инжењера из три различите струке: грађевинарства, саобраћаја, машинства, пејзажне архитектуре, геодезије и др.*

*Урбанистичке пројекте и друге урбанистичко техничке документе (пројекте парцелације и препарцелације) може да израђује предузеће односно предузетник, **архитекта са лиценцом одговорног урбанисте и лиценцом одговорног пројектанта.***

Минимални услови за израду појединачних планова, односно јавне набавке за планове које финансира јавни сектор дати су у односу на врсту планског документа и у односу на надлежност (републичка односно регионална или локална).

*Кроз процедуру јавне набавке прописују се **услови за израду сваког појединачног планског документа**, у зависности од врсте плана, комплексности и величине обухваћеног подручја.“*

*Да би се обезбедио квалитет планова и заштитио јавни интерес, за израду планских документа за чију припрему је надлежна Република, односно аутономна покрајина (Просторни план Републике Србије, регионални просторни план, просторни план подручја посебне намене) и на које министарство, односно надлежни орган аутономне покрајине даје сагласност (регионални просторни план, регионални просторни план аутономне покрајине Војводине) **минимални услов које треба да испуни обрађивач** (предузеће или конзорцијум) је: **минимум 20 запослених од којих бар 8 инжењера са лиценцом одговорног урбанисте и одговорног просторног планера** (од којих најмање 3*

архитеката), бар **6 лиценцираних инжењера других струка** (саобраћаја, грађевине нискоградња, грађевине хидро смера, машинства, електротехнике, геодезије, пејзажне архитектуре, шумарства и др.) и најмање **4 експерта других специјалности**, економиста, социолога, географа, правника и др.

За израду планова које усваја скупштина ЈЛС а на коју даје сагласност Министарство (просторног плана јединице локалне самоуправе и генералног урбанистичког плана) минимални услов које треба да испуни обрађивач (предузеће или конзорцијум) је да има минимум **15 запослених (односно уговорно анжованих)** од којих бар **8 инжењера, архитеката и просторних планера са лиценцом одговорног урбанисте и одговорног просторног планера** (од чега минимум 5 архитеката) и бар **6 лиценцираних инжењера других струка** (саобраћаја, грађевине нискоградња, грађевине хидро смера, машинства, електротехнике, геодезије и др.) и најмање **4 експерта других специјалности**, (економиста, социолога, географа, правника и др.)

За израду ПГР-а грађевинског подручја ЈЛС минимални услов које треба да испуни **обрађивач (предузеће или конзорцијум)** је да има минимум **10 запослених (односно уговорно анжованих)** од чега минимум **3 архитекте** са лиценцом одговорног урбанисте и бар **6 лиценцираних инжењера других струка** (саобраћаја, грађевине нискоградња, грађевине хидро смера, машинства, електротехнике, геодезије и др.) и најмање 2 запослена других специјалности, економиста, социолога и др.

Стручно искуство, односно референцу, за послове које усваја или на које сагласност даје Министарство морају имати одговорни урбанисти и планери, и резултати остварени на вођењу и изради или сарадњи на изради **најмање два од четири групе послова**:

- Једног просторног или генералног плана,
- **Пет** планова детаљне регулације односно генералне регулације (РП, ДУП, УП као планског документа) и **десет** УП-ова, односно пројеката парцелације (препарцелације),
- **Десет** специјалистичких пројеката, експертских студија у оквиру урбанистичког или просторног плана,
- Пет пласмана стручног тима међу награђеним јавним урбанистичким конкурсима.

Стручно искуство, односно референцу, за послове које усваја или на које сагласност даје локална самоуправа морају имати одговорни урбанисти и планери, а резултати остварени на вођењу и изради или сарадњи на изради **најмање једне** групе наведених послова у претходном ставу.

Додаје се и нови члан који гласи:

„Министар посебном уредбом утврђује испуњеност **минималних** услова за израду појединачних планова, односно јавне набавке, за планове које финансира јавни сектор. Кроз процедуру јавне набавке прописују се **посебни услови** за израду сваког појединачног

планског докумената, у зависности од врсте плана, комплексности и величине обухваћеног подручја."

5. У Члану 16а треба уместо предложених услова унети следећи текст:

„Обим и садржај елабората за рани јавни увид дефинише се Одлуком о изради плана у зависности од основне теме и програмског задатка плана."

6. Члан 22. Измене, односно 51.6 Закона треба да гласи:

Измене и допуне планских докумената

„За израду мање сложених планских докумената, за мање измене планског документа, као и за изградњу објеката јавне намене и за потребе утврђивања јавног интереса, на основу мишљења вршиоца стручне контроле, није обавезно спровођење поступка раног јавног увида, већ се израђује нацрт плана или нацрт измена и допуна плана, а поступак јавног увида траје 15 дана."

О условима спровођења скраћене или пуне процедуре треба да одлучује комисија за планове кроз формирање предлога Одлуке о изради плана или измене плана. Критеријуми се дефинишу посебном уредбом или у Правилнику о садржини, изради планских докумената или на основу правила добре праксе.

7. Члан 27. Измене се брише.

Урбанистички пројекат се не може израдити за изградњу објеката јавне намене за потребе утврђивања јавног интереса.

Чланом 20. став 4. Закон о експропријацији ("Службени гласник РС" бр. 53/95, 23/01 - УС, "Службени лист СРЈ" бр. 16/01 - УС, "Службени гласник РС" бр. 20/09, 55/13 - УС, 106/16 - др. пропис) утврђено је: "Јавни интерес за експропријацију може да се утврди ако је, у складу са законом, донет одговарајући **плански акт**, ако овим законом није другачије одређено."

У случајевима хитне изградње објеката јавне намене за потребе утврђивања јавног интереса од посебног интереса за државу или јединицу локалне самоуправе може се у складу са ставом 6. односно предложеним чланом 51б, применити скраћени поступак израде ПДР, без раног јавног увида а са јавним увидом у трајању од минимално 15 дана.

8. Члан 25 Измене, односно члан 53а став 6 ЗПИ се мења тако да гласи:

„Уз захтев за издавање локацијских услова подноси се идејно архитектонско решење будућег објекта, односно дела објекта, са идејним решењем конструкције и инсталација, израђено у складу са правилником којим се ближе уређује садржина техничке документације."

9. Члан 41 Измене, односно члан 110 ЗПИ мења се да гласи:

„Грађење објекта врши се на основу решења о добијању грађевинске дозволе и техничке документације, под условима и на начин утврђен овим законом. Набавка грађевинског материјала и инсталација, опреме не може се вршити без доказа решења о добијању грађевинске дозволе.“

10. Члан 43 Измене, односно члан 117а ЗПИ мења се да гласи:

„Идејно решење је архитектонски пројекат који се израђује за потребе прибављања локацијских услова, а може бити део урбанистичког пројекта за потребе урбанистичко-архитектонске разраде локације.“

11. Члан 49 Измене, односно члан 128 став 1 ЗПИ мења се да гласи:

„Пројектант је стручна особа која према закону има право рада на основу потврде овлашћеног архитекта или овлашћеног инжењера.

Одговорни пројектант може бити лице са стеченим високим образовањем одговарајуће струке, односно смера, на академским студијама другог степена (мастер академских студија, мастер струковних студија, специјалистичке академске студије) односно на основним студијама у трајању од најмање пет година и лиценцом овлашћеног архитекта за пројектовање, издатом у складу са овим законом.“

12. Члан 67 Измене уноси мање корекције у члан 153. ЗПИ којим се уређују обавезе стручног надзора.

Међутим, сведоци смо да у пракси током извођења објекта долази до значајних одступања од архитектонских концепата и решења, функционалних целина и пројектованих материјализација, чиме се често пројектовани објекат у потпуности измени. У циљу заштите архитектонске струке, положаја пројектаната, те ауторских права архитеката, сматрамо да је ова Измена прилика да се додатно обавезу вршиоци стручне контроле да контролишу да ли се грађење врши према издатој грађевинској дозволи, односно пројекту за грађевинску дозволу. Стога предлажемо да се овај члан допуни ставом који би гласио:

*„Стручни надзор је **дужан** да контролише да током градње не дође до значајних одступања од пројектоване архитектуре објекта, његове архитектонске концепције и склопа. што подразумева конструктивне, али и архитектонске елементе унутрашњег и спољашњег изгледа објекта. Значајније измене у материјализацији, функционалној организацији и изгледу објекта морају бити одобрене и од стране одговорног пројектанта и аутора објекта.“*

Б. Предлози допуна Нацрта закона о изменама и допунама Закона о планирању и изградњи

Већ 2003. године је изостала суштинска, структурна промена у систему планирања и поред драстичних промена које су друштво и држава искусили, и потпуно измењених услова окружења, захтева и међународних стандарда. Само за пример, у систему планова не помињу се стратегије развоја ЈЛС нити се на било који начин стратешко планирање простора везује за документе утврђене другим Законима РС.

Сматрамо да је време да се започне озбиљна структурна промена прописа, односно стратешко и пројектно планирање а да се за спровођење стратешких планова задржи у потпуности систем спроведбених ПГР, ПДР и УП као у важећем закону.

За постизање стварне ефикасности и одрживости система планирања и изградње постоје ресурси, знање и расположење, али је неопходна спремност управе да приступи таквој промени. Она се може извести системски и партнерски, заједно са професијом и универзитетом, и на линији усаглашавања легислативе са прописима ЕУ .

Ова измена подразумева а) измену у систему планирања, б) уређење тржишта услуга и ц) регулисање професија.

У важећем закону јасна је била интенција Законодавца да тежиште одговорности пребаци са јавних служби које учествују у обједињеној процедури и другим процесима током пројектовања и грађења објеката, на пројектанте, техничку контролу, извођаче радова и стручни надзор. Оваква намера треба да буде поздрављена, јер подразумева јаку и одговорну струку, чију представници имају професионални и лични интегритет. Међутим, поједина подзаконска акта, и посебно каснија тумачења надлежних органа у пракси, показала су генералну неспремност на ову промена свих укључених актера.

Сматрамо да једини правилан корак, како би се заиста испунила замисао Законодавца и обезбедила заштита јавног интереса, није враћање свих одговорности назад у окриље јавног сектора и под управу државних органа, већ формирање адекватних струковних регулаторних тела за Архитектонску делатност и Инжењерску делатност (Коморе Архитеката и Коморе Инжењера), у складу са Европском регулативом и праксом. Тако би се, кроз адекватан модел уређивања права, обавеза и одговорности самосталних, овлашћених архитеката и инжењера, учесника у процесима планирања и изградње, у складу са компетенцијама и Европским прописима, уз одговарајућу, пре свега компетентну струковну контролу, обезбедило оснаживање професионализма у архитектонској и инжењерској делатности, поновно успостављање професионалног интегритета Архитеката и Инжењера који своје делатности обављају на подручју Републике Србије и стварна заштита јавног интереса.

ЖАД се такође, залаже да се Законом и подзаконским актима обезбеди равноправност полова и остваривање једнаких могућности у оквиру својих делатности и овлашћења. Закон о равноправности полова већ прописује ову обавезу за ЛСУ у оквиру њихових надлежности, што свакако укључује доношење локалних политика, стратегија и планова. Додатно наглашавање родне компоненте

просторног и урбанистичког планирања Законом о планирању и изградњи скренуће пажњу надлежних и убрзати процес уродњавања свих докумената од значаја за живот грађана Републике Србије, а што је неопходан процес у изградњи праведног, равноправног и хуманог друштва и средине

Председница ЖАД

Проф. Др. Ева Ваништа Лазаревић

Женско архитектонско друштво основале су 24 жене које се баве различитим секторима у архитектонској делатности. Препознавши заједничке теме, инспирације али и проблеме који се осећају у друштву, удружиле су се са следећим циљевима: афирмације, унапређења и заштиту архитектуре као професије и њеног статуса у оквиру друштвених и културних институција у Републици Србији; заштите и афирмације темељних вредности, доприноса, интереса и положаја жена архитеката у друштву; промоције улоге жене у архитектонској струци; подстицај женама у архитектури за веће ангажовање у професионалном друштвеном и политичком животу; заштите друштвене и стручне самосталности и осигурања услова за обављање професије, као и заштите ауторских права жена архитеката; јачања капацитета архитектонске професије и едукације стручне и опште јавности о улози и значају архитектуре.